

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΩΣ ΜΕΣΟ ΑΡΣΗΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ

Δρ. Γεώργιος Δημ. Μάρδας

Περίληψη

Κοινωνική ανισότητα είναι μια ασυναισθήτως αναπυσσόμενη επινόηση, με την οποία οι κοινωνίες διασφαλίζουν αυτό κατά το οποίο οι πιο σπουδαίες θέσεις είναι συνειδητά καλυμμένες από τα πρόσωπα με περισσότερα προσόντα.

Η ισότητα δεν μπορεί να επιτευχθεί, καθόσον αυτή είναι ενάντια στην ανθρώπινη φύση. Πράγματι, η ανισότητα εμφανίζεται στην πλευρά της κοινωνικής εμπίωσης. Δεν υπάρχει κάποια δικαιολογία για αυτό το σφετερισμό.

Η ιστορία του ανθρώπινου είδους είναι υπερπλήρης με όλα τα είδη των κοινωνικών ανισοτήτων.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι κάθε τι που συμφωνεί με τις αρχές της νομικής ή ηθικής δικαιοσύνης, δηλαδή το γεγονός ή η κατάσταση να υπάρχει συμφωνία με τη λογική, με την αλήθεια ή με παραδεδεγμένα πρότυπα.

Πολιτική είναι ένα σχέδιο δράσης υιοθετημένο ή επιδιωκόμενο από ένα άτομο, κόμμα, κυβέρνηση, επιχείρηση κ.λπ.

Οι μέθοδοι της πολιτικής ανάλυσης μπορεί να ταξινομηθούν με διάφορους τρόπους. Μία ταξινόμηση έπρεπε να είναι σε όρους είτε ποσοτικών είτε μη ποσοτικών χρησιμοποιούμενων μεθόδων.

Λέξεις – κλειδιά: κοινωνικός, διοικητικός, πολιτική, πτώχεια, πολιτισμός, ανισότητα, ισότητα, δικαιώματα.

1. Κοινωνικές διαφορές, κοινωνικά δικαιώματα και κοινωνική πολιτική

Στο δεύτερο ήμισυ του δέκατου ένατου αιώνα οι συνθήκες εργασίας και οι αμοιβές των εργαζομένων ήταν σε επίπεδο εξαθλίωσης για τους τελευταίους. Η ανισότητα γινόταν βασανιστική από το γεγονός της δυνατότητας, αφενός μεν οι εργοδότες ελεύθερα να μπορούν να καθορίζουν τους όρους των εργασιακών συμβάσεων και αφετέρου της αδυναμίας (ανελευθερίας) να αντιδράσουν οι εργαζόμενοι στις πιέσεις των κρατούντων. Άμεσο δε αποτέλεσμα αυτής της ανισοβαρούς συνεργασίας ήταν η εξέγερση των γερμανών εργαζομένων κατά το δέκατο ένατο αιώνα, η οποία αποτέλεσε αντικείμενο έρευνας και προβληματισμού του Bismark. Η πρώτη συνεδρίαση του “Συνδέσμου Κοινωνικής Πολιτικής” στην Πολίχνη Eisenach της Γερμανίας (1872) διακήρυξε το απαράδεκτο της εκμετάλλευσης του εργάτη και συνακόλουθα της εμφανούς και καταστρεπτικής ανισότητας μεταξύ των παραγωγικών συντελεστών της εργασίας και του κεφαλαίου.¹

---

1. Βαρδακούλας Γ.Δ., Κοινωνική Πολιτική, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1980, σελ. 66-67.

Η κοινωνική πολιτική σήμερα, μετά από εκατό έτη, αναφέρεται σε μια οργανωμένη προσπάθεια ανακούφισης και πρόληψης της ένδειας, της αμάθειας και της ασθένειας. Στοχεύει, γενικά, στην άμεση λήψη μέτρων για τη διασφάλιση της προστασίας των ατόμων από κοινωνικούς κινδύνους και σε τελευταία ανάλυση για τη σμίκρυνση του κοινωνικού ελλείμματος, που είναι η ουσιαστική έκφραση της κοινωνικής ανισότητας.²

Το καθημερινό και σύννηθες κοινωνικό φαινόμενο, σε παγκόσμια κλίμακα, είναι η κοινωνική ανισότητα και συνακόλουθα η επιδιωκόμενη κοινωνική πολιτική, την οποία καλείται να επιλέγει και εφαρμόσει το κράτος, προκειμένου να περιορίσει το άνοιγμα της κοινωνικής και οικονομικής ψαλίδας, που εμφανίζεται μεταξύ διάφορων κοινωνικών ομάδων ή κατηγοριών.³ Το κράτος έχει τη νομική και ηθική ευθύνη απέναντι στο πρόβλημα αυτό, ενώ τα αιτήματα των διεκδικήσεων των αδικουμένων μεταφράζονται σε οικονομικούς όρους. Ο ιδιωτικός τομέας αναλαμβάνει ελάχιστο μέρος της επιβαλλόμενης, κατά περίπτωση, κοινωνικής πολιτικής. Η συμβολή του τομέα αυτού εξικνεύεται μέχρι ορισμένων μέτρων φιλανθρωπικού, κυρίως, χαρακτήρα. Κυρίαρχα, τρεις είναι οι λόγοι που συσχετίζονται και συνεργάζονται για την επίλυση του παραπάνω κοινωνικού προβλήματος της ανισότητας και τον περιορισμό των παρεπόμενων δυσμενών συνεπειών. Οι αδικούμενοι, οι ευνοούμενοι και το κράτος. Οι δε επιβαλλόμενες συστηματικές ενέργειες του κράτους οφείλουν να λάβουν υπόψη τις πραγματικές διαστάσεις του κοινωνικού ελλείμματος και τις δυνατότητες για μείωση αυτού.⁴

Ασφαλώς, η χρηματοδότηση των μέτρων της κοινωνικής πολιτικής δεν μπορεί να υποστηρίζεται από τους ίδιους τους αδυνάτους, έστω και μέσω του φορολογικού συστήματος. Η άμεση “θυσία” των δυνατών και η σχετική συμμετοχή των ενδιαμέσων, οικονομικά, πολιτών μπορεί και πρέπει να είναι ουσιαστική. Σ’ αυτό το σημείο ο υπεύθυνος πολιτικός σταθμίζει τη σοβαρότητα των γενεσιουργών λόγων της ανισότητας και προβαίνει στις άριστες επιλογές, διατηρώντας την απαραίτητη κοινωνική ισορροπία. Η πολιτική αρχή όμως δέχεται πιο αποφασιστικές αντιδράσεις από τους ισχυρότερους πολίτες για λιγότερες παροχές υπέρ των αδυνάτων και λιγότερες θυσίες από τους ίδιους.⁵

Από την άλλη πλευρά, οι μη κατέχοντες οικονομικά μέσα και υψηλές κοινωνικές θέσεις, πιέζουν προς την αντίθετη κατεύθυνση των προνομιούχων. Αυτή η διεγκυστίνδα συνεχίζεται έως όταν βρεθεί ο κατάλληλος συνδυασμός οικονομικών και πολιτικών επιλογών για την ταυτόχρονη ικανοποίηση των δύο αντιτιθέμενων πόλων. Εάν δεν επιτευχθεί αυτό, εμφανίζονται μορφές κοινωνικής αναταραχής και ενδεχομένως στάσης, κάτω βέβαια από ορισμένες συνθήκες.^{6,7}

2. Nagel S.S., Policy Studies – Review Annual, Vol. 1, Ed. Sage Publications, London 1977, p.p.43.

3. Offenbacher D.I. and Poster C.H., Social problems and Social Policy, Ed. Appleton – Century – Crofts, New York 1970, p.p. 31 -40.

4. Markridimitris Antonios, Reasoning and legality in administration, Faculty of Laws, University College, London 1984, p.p. 107-164.

5. Titmus R.M., Social Policy, ed. George Allen and Unwin, London 1983, p.p. 23-32.

6. Gawthrop L.C., Administrative politics and social change, Edit. St. Martin’s press, New York 1971, p.p. 92-108.

7. Cuber J.F., Sociology – a synopsis of principles, ed. Appleton – Century – Crofts, New York 1951, p.p. 566-580.

Εκτός από τα καθαρώς οικονομικά μέτρα της κοινωνικής πολιτικής, δηλαδή τη δίκαιη κατανομή του εισοδήματος μεταξύ των πολιτών, το κράτος οφείλει να εφαρμόσει και άλλες προτάσεις, που αφορούν στην ισότητα των πολιτών απέναντι στο νόμο, στη διασφάλιση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, στην ίση πρόσβαση στις υπηρεσίες κοινωνικού χαρακτήρα και στην κατάργηση προνομίων και διακρίσεων.⁸

Η ανισότητα στην πρόσβαση και κατανάλωση κοινωνικών υπηρεσιών δεν είναι μόνο χαρακτηριστικό των “οικονομικά και κοινωνικά αδυνάτων”, αλλά πρόβλημα και των δυνατών. Για διάφορους λόγους, γεωγραφικούς, πολιτισμικούς, εκπαιδευτικούς, επαγγελματικούς, πολιτικούς και λοιπά, μία μερίδα των πολιτών δεν έχει τη δυνατότητα χρήσης ορισμένων υλικών αγαθών και υπηρεσιών, αν και θα μπορούσε, από οικονομικής τουλάχιστον πλευράς, να ζητήσει και να αγοράσει τα αγαθά αυτά (π.χ. έλλειψη γιατρών στην περιφέρεια των πολιτών αυτών, έλλειψη φαρμακείων, έλλειψη εκπαιδευτηρίων, έλλειψη πολιτιστικών εκδηλώσεων κ.ά.).⁹

Εάν οι διαφορές στις κοινωνικές υπηρεσίες είναι αναγκαίες και μη αποφευκταίες, τότε πρόκειται για “παραδεκτή” ανισότητα. Εάν όμως δεν συμβαίνει αυτό τότε η ανισότητα λέγεται “απαράδεκτη ή αντικοινωνική”. Αυτή την ανισότητα θα πρέπει να περιορίσουμε ή να εκμηδενίσουμε. Η απόλυτη ισότητα στην παροχή φροντίδων κοινωνικής προστασίας δεν μπορεί να επιτευχθεί για λόγους βιολογικούς, γεωγραφικούς, ηθικούς, επιστημονικούς, και άλλους. Σ’ αυτή την τελευταία περίπτωση, η κοινωνία δεν επιδιώκει την οικονομική ισότητα αλλά την ισοτιμία, δηλαδή την ισότητα στα προνόμια, στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις απέναντι στο τομέα της κοινωνικής ασφάλειας.

Είναι γεγονός, ότι η ισοτιμία αυτή είναι σε θέση να εξασφαλίσει την ίση, ανά κεφαλή, δαπάνη κοινωνικών παροχών, κατά περίπτωση ασφαλιστικού φορέα, περιφέρειας, επαγγέλματος κ.λπ.

Γενικότερα, στον οικονομικό τομέα, εκτός του ότι δεν μπορεί να υπάρξει απόλυτη και πλήρης ισότητα, η οποιαδήποτε προσέγγιση προς το μέγεθος αυτό θα είναι αμφιλεγόμενη, καθόσον η φαινόμενη ισότητα θα κλείνει μέσα της το στοιχείο της ανισότητας, στη βαθύτερη ανάλυση του εννοιολογικού της πεδίου.

Σε κάθε περίπτωση όμως, είναι καθήκον κάθε κοινωνικής πολιτικής να αμβλύνει το πρόβλημα της κοινωνικής ανισότητας. Δύσκολα όμως επιτυγχάνεται αυτό, γιατί προκαλεί η προσπάθεια αυτή για την Κυβέρνηση, πολιτικό και οικονομικό κόστος, και έτσι η ανισότητα, για μια ακόμα φορά, αποδεικνύεται, ότι είναι το τίμημα της προόδου και της ευημερίας.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε, ότι ο σκοπός της κοινωνικής πολιτικής συνίσταται στην επίτευξη της ελαχιστοποίησης της διαφοράς, που εμφανίζεται στην απαιτούμενη θυσία, μεταξύ των πλουσίων και των πτωχών, προκειμένου να απολαύσουν το αυτό μέγεθος ευημερίας, στο πλαίσιο ενός αυστηρού κοινωνικού προγραμματισμού. Για να επιτευχθεί όμως αυτό χρειάζεται και πολιτική βούληση και οικονομικό υπόβαθρο και διοικητική οργάνωση παροχής κοινωνικής φροντίδας.¹⁰

8. Chassard Y. et Venturini P., La dimension euroienne de la protection sociale (Droit Social), Paris 1995, p.p. 772-783.

9. Lamarque G., L’ exclusion, P.U.F., Paris 1995, p.p. 35-65.

10. Αμίσης Γ.Ν. Νομικά προβλήματα ρύθμισης και εφαρμογής ενός κατώτατου εισοδήματος στο ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλειας (ανάπτυπο από το περιοδικό “Ελληνική Δικαιοσύνη”), Τ. 33, Εκδ. Α.Ν. Σάκουλας, Αθήνα – Κομοτηνή 1992, σελ. 505-506.

Ως προς το δικαίωμα του ατόμου για κοινωνική προστασία, εμφανίζεται προβληματική όχι μόνο η αναγνώρισή του, αλλά και η αποτελεσματική του άσκηση.¹¹

Ως θεμελιώδη σκοπό της Κοινωνικής Πολιτικής θεωρούμε την εξασφάλιση συνθηκών ζωής, σύμφωνα με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.¹²

Στην Ελλάδα, προς την κατεύθυνση αυτή, βασικό ρόλο παίζει η διάταξη του άρθρου 4 του Συντάγματος περί ισότητας των Ελλήνων πολιτών.

2. Κοινωνικά και οικονομικά μεγέθη στην ανισότητα. Στατιστικές συγκρίσεις

2.1. Ελληνική πραγματικότητα

Οι κάτοικοι ανά νοσοκομείο και κλινική (1991) ήταν για τη Θεσσαλία 20.412, ενώ για τη λοιπή Στερεά Ελλάδα και Εύβοια 43.480. Για τις κλίνες, αυτή η σχέση ήταν, το ίδιο έτος, για μεν την πρωτεύουσα 127, για δε τη λοιπή Στερεά Ελλάδα και Εύβοια 652. Στους γιατρούς, την ίδια περίοδο και για τις ίδιες γεωγραφικές περιοχές, ήταν 158 και 734 αντίστοιχα.

Το όριο της φτώχειας, στην Ελλάδα, ήταν, για το έτος 1997, 129.352 δρχ. μηνιαίως για κάθε άτομο, ενώ το όριο συντήρησης, για κάθε άτομο (1998), ήταν για μεν την Πρωτεύουσα – Θεσσαλονίκη 260.000 δρχ. ενώ για τις πόλεις, κάτω από 5.000 κατοίκους, 170.000, μηνιαίως, για κάθε άτομο. Το κόστος ζωής(επίπεδο στοιχειώδους διαβίωσης), στην Ελλάδα, ήταν για μία τετραμελή οικογένεια, το έτος 1998, 413.000 δρχ., χωρίς να υπολογίζεται το τυχόν καταβαλλόμενο ενοίκιο.

Οι συντάξεις γήρατος του Ι.Κ.Α (1-1-1998) ήταν, μηνιαίως, 107.590 δρχ., του Δημοσίου (1997) 143.650 δρχ., του Ο.Γ.Α (1997) 33.013 δρχ., του Τ.Σ.Α.Υ (1998) 273.132 δρχ., του Ταμείου Πρόνοιας Ξενοδοχοϋπαλλήλων (1998) 15.496 δρχ. και του Τ.Σ.Α (1998) 69.783 δρχ. Τα επιβατικά αυτοκίνητα, ανά εκατό κατοίκους, ήταν, για το έτος 1998, 47,8 στην Πρωτεύουσα και 3,6 στην Ευρυτανία, ενώ οι τηλεφωνικές συνδέσεις, ανά εκατό κατοίκους, ήταν, για το έτος 1997, 74,1 στο Νομό Κυκλάδων και 31,0 στην Ευρυτανία.¹³

Από πλευράς δηλωθέντος οικογενειακού εισοδήματος (1998), στο Νομό Ανατολικής Απικής, αυτό έφθασε τα 4.405.501 δρχ., ενώ στο Νομό Καρδίτσας τα 2.265.550 δρχ. Τέλος, οι σχέσεις των εργαζομένων (ασφαλισμένων εν ενεργεία) προς τους συνταξιούχους, κατά κατηγορία ασφαλιστικών φορέων, για το έτος 1998, ήταν 4,84/1 στα ταμεία ελεύθερων επαγγελματιών (ΤΕΜΕΔΕ – Τ.Σ.Α – Νομικών) και 1,32/1 στα ταμεία Τραπεζών.

2.2. Διεθνείς συσχετίσεις

Από πλευράς δεικτών ισοτιμίας αγοραστικής δύναμης (Δ.Ι.Α.Δ), σε δολάρια Ε.Π.Α., για το έτος 1996, το κατά κεφαλή Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Εγ.Π) ήταν για το Λουξεμβούργο 34.480 ενώ για την Αιθιοπία 500. Στην Ελλάδα αυτός ο δείκτης ήταν 12.730 (33η σειρά στην παγκόσμια κατάταξη).¹⁴ Ο Δείκτης

11. Κρεμαλής Κ.Δ., Το δικαίωμα του ατόμου για κοινωνική πρόνοια, Αθήνα 1991, σελ. 47-48.

12. Ο.π. 11, σελ. 64.

13. Υφαντόπουλος Ι., Διαστάσεις της φτώχειας στην Ελλάδα, Εκδ. Ε.Κ.Κ.Ε., Τόμος Β', Αθήνα 1990, σελ. 731-795.

14. L' itat du Monde, A.E.G.M., ed. La dicouverte, Paris 1995 – 1999.

Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Δ.Α.Α), για το έτος 1995 ήταν στον Καναδά 0,960, στη Sierra Leone 0,185 και στην Ελλάδα, που βρισκόταν στην 20η θέση σε παγκόσμιο επίπεδο, 0,924. Ο εν λόγω δείκτης είναι σύνθετος και στηρίζεται σε δεδομένα, που αφορούν στην υγεία, στην παιδεία και στην οικονομία. Οι τιμές δε του δείκτη αυτού κυμαίνονται σε κλίμακα 0 – 1. Στον τομέα της κοινωνικής προστασίας, για το έτος 1994, οι σχετικές δαπάνες, σε μονάδες σταθερής αγοραστικής δύναμης (σε δολλάρια Ε.Π.Α), ανερχόταν, κατά κεφαλή, για μεν το Λουξεμβούργο σε 6.674, για δε την Ελλάδα σε 1.645.¹⁵ Εκείνοι οι δείκτες, που δείχνουν, με σαφήνεια και με στατιστική σημαντικότητα, την οικονομική και κοινωνική ανισότητα του πληθυσμού μιας χώρας, αλλά και των χωρών μεταξύ τους, είναι αφενός η συγκέντρωση των εισοδημάτων κατά ποσοστό πληθυσμού και αφετέρου το ποσοστό των πτωχών σε μια χώρα.¹⁶

Έτσι, για το έτος 1996, στις υποανάπτυκτες χώρες, το ποσοστό της φτώχειας έφτασε το 68% στη Ζάμπια. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, το ποσοστό φτώχειας ήταν στη μεν Δανία (1985) και Βέλγιο (1988) 8% για κάθε χώρα, στη δε Πορτογαλία (1989) 28%. Στην Ελλάδα, το έτος 1998, το 21% των κατοίκων της έχει εισόδημα κάτω του 60% του μέσου, κατά κεφαλή, ετήσιου εισοδήματος, δηλαδή, βρίσκεται κάτω του ορίου πτώχειας (EUROSTAT 1999). Το εν λόγω ποσοστό ήταν, στις μεν Ε.Π.Α, 15% (1994), στη δε Ρωσία (1993), 31%. Προκειμένου να παρακολουθήσουμε το μέτρο της δίκαιης κατανομής του εισοδήματος μιας χώρας χρησιμοποιούμε στην στατιστική επιστήμη την καμπύλη του Lorenz ή υπολογίζουμε το ποσοστό του Εθνικού Εισοδήματος, που διανέμεται στο 20% του πληθυσμού με τα χαμηλότερα εισοδήματα και στο 20% του πληθυσμού με τα υψηλότερα εισοδήματα. Η μεταξύ των δύο αυτών ποσοστών διαφορά μας δείχνει το μέγεθος της υφιστάμενης οικονομικής ψαλίδας μεταξύ πλουσίων και φτωχών. Όσο μεγαλύτερη είναι η διαφορά τόσο η οικονομική ανισότητα είναι μεγαλύτερη και αντιστρόφως, όσο μικρότερη είναι η διαφορά τόσο το οικονομικό άνοιγμα μεταξύ των δύο ακραίων οικονομικών κατηγοριών του πληθυσμού είναι μικρότερο.

Πράγματι, στη Νορβηγία (1988), στο 20% του πληθυσμού με τα χαμηλότερα εισοδήματα, αντιστοιχούσε το 9,7% του εισοδήματος, ενώ στο ανώτερο 20% του πληθυσμού, με τα υψηλότερα εισοδήματα, αντιστοιχούσε το 30,6% του εισοδήματος, με διαφορά ανισότητας 20,9%.

Τα ποσοστά αυτά ήταν, στη Βραζιλία (1989), 2,1%, 67,5% και 65,4%, στην Ελλάδα (1998) 7,0%, 41,0% και 34,0% και τέλος στις Ε.Π.Α (1997) 3,6%, 49,5% και 45,9%. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι δείκτες αυτοί για τη Ρωσία (1993), που ήταν 3,7%, 53,8% και 50,1%.¹⁷ Επίσης, οι δείκτες απόστασης μεταξύ πλουσίων και πτωχών ήταν, κατά μέσο όρο, για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το έτος 1998, 6,0%, ενώ για την Ελλάδα ήταν 6,2%, για το ίδιο έτος (EUROSTAT 1999).

3. Συμπέρασμα

Η οικονομική ανισότητα συνεκδηλώνεται, συνήθως, με τις άλλες μορφές της κοινωνικής ανισότητας. Αυτό ισχύει τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Διάφοροι τύποι ανισότητας εμφανίζονται σε διάφορους τομείς της κοινωνικής οργάνωσης ενός κράτους (γεωγραφικά, επαγγελματικά, πληθυσμιακά κ.λπ.). Αλλά και μια κατηγορία ανισότητας μπορεί να εμφανίζεται μεταξύ όλων των κρατών της Γης ή και μεταξύ

15. Eurostat, B.S.E.U., Brussels – Luxembourg, Paris 1995 – 1999.

16. Barrat C – F, La pauvreté, P.U.F., Paris 1998, p.p. 21-29.

17. Ε.Σ.Υ.Ε., Ετήσια Στατιστική Επετηρίδα της Ελλάδας, Αθήνα 1980-1997.

μελών διάφορων διεθνών οργανισμών.¹⁸ Μεγάλες ανισότητες παρουσιάζονται σε εθνικό επίπεδο υποανάπτυκτων κοινωνικό-οικονομικά κρατών. Συγκρίνοντας δε οικονομικο-κοινωνικούς δείκτες μεταξύ κρατών, παρατηρούμε, ότι στα μεν αναπτυγμένα κράτη εμφανίζονται υψηλοί δείκτες, στα δε μη αναπτυγμένα ή υπανάπτυκτα χαμηλοί δείκτες.

Επί παραδείγματι, το Α.Εγ.Π. (σε δολλάρια Ε.Π.Α. και σε Ισοτιμίες Αγοραστικής Δύναμης) στο μεν Λουξεμβούργο ήταν 34.480 (1996), στη δε Αιθιοπία 500 (1996), δηλαδή εξήντα εννέα φορές παραπάνω ήταν μεγαλύτερο το κατά κεφαλή Α.Εγ.Π. στο Λουξεμβούργο, σε σχέση με αυτό της Αιθιοπίας.

Όσο αφορά στο δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης, για το έτος 1995, ο Καναδάς βρισκόταν σε πενταπλάσιο επίπεδο πιο ψηλά απ' ό,τι η Sierra Leone. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση (1994) και στον τομέα της κοινωνικής προστασίας, το επίπεδο των δαπανών με κοινωνικό περιεχόμενο, ήταν τέσσερες φορές πιο υψηλό στο Λουξεμβούργο απ' ό,τι ήταν στην Ελλάδα. Οι διαφορές ανισότητας μεταξύ των εισοδημάτων, τα οποία ανήκουν στα δύο άκρα του πληθυσμού, και τα οποία πληθυσμιακά άκρα αντιστοιχούν στο 20%, του πληθυσμού για κάθε περίπτωση (σε παγκόσμια κλίμακα), βρίσκονται σε υψηλό βαθμό, εάν λάβουμε υπόψη μας, ότι στη μεν Νορβηγία η διαφορά ανισότητας είναι 20,9% (1988), στη δε Βραζιλία (1989) 65,4%.

Σε όσα κράτη υπάρχει σύστημα οικονομίας, το οποίο να τείνει προς τη μορφή της απόλυτης ελεύθερης αγοράς, ή σύστημα αυταρχικού προγραμματισμού, εμφανίζονται έντονα τα στοιχεία της φτώχειας και φυσικά της κοινωνικής ανισότητας. Έτσι, στη Ζάμπια (1996), το ποσοστό της φτώχειας ήταν 68%, στις Ε.Π.Α (1994) 15% και στη Ρωσία (1993) 31%. Το φαινόμενο αυτό της φτώχειας συσχετίζεται άμεσα, στις χώρες με ανάλογα κοινωνικο-οικονομικά συστήματα με το δείκτη, που εκφράζει, όπως αναλύεται παραπάνω, τη “διαφορά ανισότητας εισοδημάτων”. Πράγματι, στις Ε.Π.Α ο δείκτης αυτός ήταν 45,9% (1997), ενώ στη Ρωσία ήταν 50,1% (1993).

Εάν παρατηρήσουμε μία αριθμητική κατανομή, που να απεικονίζει την κατάταξη των κρατών, κατά κατηγορία κοινωνικής ανισότητας, θα αντιληφθούμε, ότι υπάρχει έντονη διαφοροποίηση σε αρκετές περιπτώσεις κρατών στη σειρά κατάταξης αυτών από μια κατηγορία ανισότητας σε άλλη κατηγορία.

Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι υπάρχουν διάφορες κατηγορίες μεταβλητών (ποσοτικών ή κατηγορικών), που συσχετίζονται και αλληλοεξαρτώνται σε τέτοιο βαθμό μέσα στις διοικητικές και διακοινωνικές σχέσεις κάθε δραστηριότητας της κοινωνίας, που τελικά προσδιορίζουν επίπεδα ανισότητας τελείως διαφορετικής στάθμης. Αυτή ακριβώς η διαπλοκή και αλληλοεπηρεασμός των κοινωνικών μεγεθών, μαζί με τις πολιτικές και κοινωνικές πιέσεις των ενδιαφερόμενων ομάδων του πληθυσμού εμποδίζουν, τις περισσότερες φορές, το κράτος για να σταθμίσει επακριβώς τους παράγοντες εκείνους, που πρέπει να λάβει υπόψη του, προκειμένου να εφαρμόσει την άριστη κοινωνική και διοικητική πολιτική.^{19,20,21}

18. Donovan J.C., *The politics of Poverty*, ed. Pegasus, New York 1968, p.p. 49-61.

19. Τερλεξής Π., *Οργανωτικές μεταλλαγές και ταξικές μεταλλάξεις*, περιοδικό “το βήμα των κοινωνικών επιστημών”, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1996, σελ. 38-41.

20. Σπέντζας Σ.Π., *Παραδόσεις Θεωρητικής Πολιτικής Οικονομίας*, Εκδ. Σ.Σ.Ε., Βάρη Αττικής 1990, σελ. 13-19.

21. Σισσούρας Α., Καλόκης Α., *Στρατηγικές προσεγγίσεις για τη (χάραξη) Πολιτικής Υγείας. Το ζήτημα της ισότητας (equity) και των κοινωνικο-οικονομικών Ανισοτήτων στην Υγεία, Κοινωνία – Οικονομία – Υγεία, Τ.1. Ιανουάριος – Μάρτιος 1992, Αθήνα, σελ. 51-61.*